

Litovel (k. ú. Chořelice, okr. Olomouc) „Morávka“.

Doba halštatská. Místo sběru. Průzkum detektorem kovů.
Uložení nálezů: Vlastivědné muzeum v Olomouci.

Lokalizace: WGS-84: 49.6823022N, 17.0869150E

V roce 2023 získalo Vlastivědné muzeum v Olomouci nepočetnou kolekci archeologických nálezů vyzvednutých pomocí detektoru kovů. Soubor je tvořen bronzovým trojhrbitým hrotem šípů, bronzovým hrotem šípů s křídélky, bronzovým kroužkem, dvěma blíže neurčenými předměty a zlomkem kosti. Shromážděný materiál pochází z trati „Morávka“ na katastrálním území města Litovle. Označené místo nálezů je situováno jihovýchodně od Chořelice, mezi cyklostezkou a silnicí č. 449. Terén je zde rovinný s průměrnou nadmořskou výškou 231 m.

Pomineme-li dvojici blíže neurčených předmětů a fragment kosti, pak lze větší pozornost zaměřit na bronzový kroužek o celkovém průměru 18 mm (obr. 12: 1) a hrot šípů s postranními křídélky o délce 24 mm (obr. 12: 2). Oba tyto artefakty nejsou sice k bližšímu datování příliš vhodné, ale přesto je lze alespoň obecně klást do průběhu doby bronzové (srov. Salaš 2005, 73, 103) s tím, že šípky s křídélky ojediněle zaznamenáváme ve starší době železné (srov. Novák 2017, 207–208). Z celé kolekce je však nejzajímavější bronzový trojhrbitý hrot šípů s ogiválním tvarem břitů a s vnitřní tulejkou. Délka hrotu činí 27 mm (obr. 12: 3). Tento typ nálezů je bezpečně možné zařadit do starší doby železné a dle členění A. Hellmuth (2010, 281) by se mělo jednat o hrot skupiny II.B.4. Ty se v oblasti Přičerno-moří objevují od poloviny 7. století př. n. l. a přetrvávají až do 5. století př. n. l. U nás je můžeme spojovat s prvním horizontem výskytu předmětů východního typu, tj. s fází Ha D1 (např. Novák 2020, 96–97). V současné době se tak jedná o vůbec první exemplář této šípky z celého Litovelska, který zároveň doplňuje naše poznatky o rozšíření těchto hrotů na Olomoucku (např. Bartík et al. 2017, 44, 53, 54, 56, Fig. 7).

Literatura

Bartík, J., Čermáková, E., Čiřáková, V., Čiřmář, I., Čiřmář, M. (†), Daňhel, M., Fojtík, P., Frolík, J., Golec, M., Kalábek, M., Klápa, O., Knotek, P., Komoróczy, B., Langová, J., Merta, T., Musil, J., Novák, M., Popelka, M., Rožnovský, D., Říčan, D., Sedláček, R., Schenk, Z., Šín, P., Šmerda, J., Tomešová, B., Válek, D., Vích, D., Vránová, V., Waldhauser, J., Zeman, T. 2017: The Vekerzug and other Eastern cultures in the Czech Republic. *Studia archaeologica Brunensia* 22(1), 27–68.

Hellmuth, A. 2010: *Bogenshützen des Pontischen Raumes in der Älteren Eisenzeit. Typologische Gliederung, Verbreitung und Chronologie der skythischen Pfeilspitzen. Teil 1, 2.* Universitätsforschungen zur prähistorischen Archäologie 177. Bonn: Verlag Dr. Rudolf Habelt GmbH.

Novák, M. 2017: Moravský „Molpír“? Halštatské nálezy z opevněného výšinného sídliště Provodov-Ludkovice Rysov (okr. Zlín). *Pravěk. Nová řada* 25, 185–228.

Novák, M. 2020: Nové poznatky k hrotům východního typu z Rysova. In: I. Čiřmář et al. (eds.): *Jantarová stezka v proměnách času*. Brno: Moravské zemské muzeum, 89–98.

Salaš, M. 2005: *Bronzové depoty střední až pozdní doby bronzové na Moravě a ve Slezsku. I. Text; II. Tabulky*. Brno: Moravské zemské muzeum.

Summary

In 2023, the Regional Museum in Olomouc obtained a collection of artefacts (Fig. 12) originating from the ‘Morávka’ site (Chořelice cadastral area, Olomouc District). The collection includes a unique bronze three-bladed arrowhead (Fig. 12: 3) characteristic of the Early Iron Age.

Lukáš Hlubek

Mohelnice (k. ú. Újezd u Mohelnice, okr. Šumperk) „Kravín“, parc. č. 383.

Doba halštatská. Hrob. Průzkum detektorem kovů. Záchraný výzkum.
Uložení nálezů: Vlastivědné muzeum v Šumperku, p. o.,
příř. č. DEM 6/2023.

Lokalizace: Nepublikováno z důvodu ochrany lokality

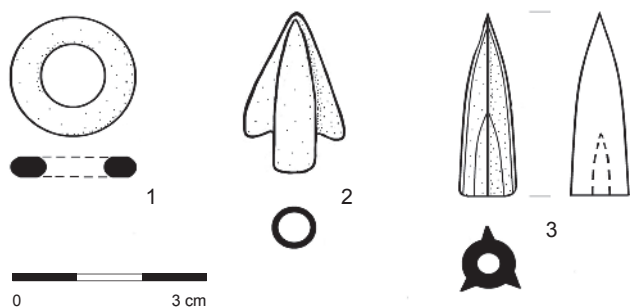
Na začátku srpna 2023 byl na poli poblíž výrobního areálu firmy DK mont, a.s., na katastru obce Újezd u Mohelnice učiněn detektorový nález bronzové nádoby, který byl neprodleně ohlášen archeologům Vlastivědného muzea Šumperk, p. o. Jednalo se o jednoduchou nezdobenou situlu, nebo vědro z tenkého plechu s nýtovaným dnem i stěnami (obr. 13), z původního okraje nádoby se podařilo nalézt již jen malý fragment. Zhruba o měsíc později od vyzvednutí nádoby byla v místě nálezů odkryta zjišťovací sonda, která potvrdila původní tvrzení, tedy že se jednalo o jednoduchou jamku v zemi, do které byla nádoba někdy v průběhu pozdní doby bronzové až halštatské vložena.

Nádoba však byla uložena v zemi poměrně mělko a zhruba její horní třetina zasahovala do ornice, kde byla zemědělskou technikou opakovaně zachytávána. Tomu odpovídal celkový nálezový stav – vyjmuty ze země byly tři větší fragmenty z těla nádoby s nýty a také celé kruhové dno. Zbylá část nádoby je rozdrobena na mnoho malých kousků, jejichž množství bylo znásobeno při opakované prospekci v místě nálezů.

Z vnitřní strany nádoby jsou pak na několika místech patrné zbytky železné rzi, což by mohlo dokazovat přítomnost železných předmětů v původní výplni. V ornici byly zachyceny i dva železné předměty, jejichž časovou souvislost s bronzovou nádobou nelze prozatím prokázat.

Kromě pozůstatků samotné nádoby se však podařilo zachytit i drobné úlomky přepálených kostí, u kterých antropologická analýza nevyvrátila, že se s největší pravděpodobností jedná o kosti lidské. Nález tak představuje pravděpodobně jednoduchý žárový pohřeb v bronzové nádobě.

Toto zjištění koresponduje s informací, že v blízkém areálu tehdejšího zemědělského družstva (nyní DK mont, a.s.) byl v polovině 20. století zachráněn žárový hrob kultury lužických

Obr. 12. Litovel. Výběr nálezů. Kresba L. Hlubek.

Fig. 12. Litovel. Selection of finds. Drawing by L. Hlubek.

Obr. 13. Mohelnice. Fotodokumentace nálezu bronzové nádoby po základním očištění. Foto P. Kozáková.

Fig. 13. Mohelnice. Photodocumentation of the bronze vessel after basic cleaning. Photo by P. Kozáková.

popelnicových polí (Nekvasil 1963, 39, Příloha 5), a také se současnými detektorovými nálezy bronzových artefaktů z pole (fragменты jehlic, nákrčníků, náramků atd.), což tedy svědčí o existenci areálu žárového pohřebiště.

Byla zde realizována palynologická analýza zeminy z vnitřku nádoby spolu s chemickou analýzou, plánovány jsou ještě metalografické analýzy samotné nádoby (rentgen, XRF, mikroskopie atd.).

Literatura

Nekvasil, J. 1963: *Pravěk Mohelnicka*. Mohelnice: Vlastivědné muzeum.

Summary

A cremation burial in a bronze vessel (Fig. 13), discovered by a metal detectorist in August 2023 (Újezd u Mohelnice cadastral area, Šumperk District), serves as further evidence of the existence of a cremation burial site from the period of urnfield cultures.

Barbora Tomešová, Jakub Halama

Náměšť na Hané (okr. Olomouc)

„U Spravedlnosti“.

Doba laténská. Místo sběru. Průzkum detektorem kovu. Uložení nálezu: Vlastivědné muzeum v Olomouci.

Lokalizace: WGS-84: 49.5923417N, 17.0583014E

V roce 2023 získalo Vlastivědné muzeum v Olomouci polovinu bronzového náramku z mladší doby železné, který byl vyzvednut pomocí detektoru kovů. Na základě informací poskytnutých nálezcem se zdařilo, alespoň přibližně, určit polohu místa vyzvednutí. Artefakt pochází z trati „U Spravedlnosti“

rozkládající se asi 1,4 km JJZ od středu městyse. Jde o východně klesající zalesněný svah.

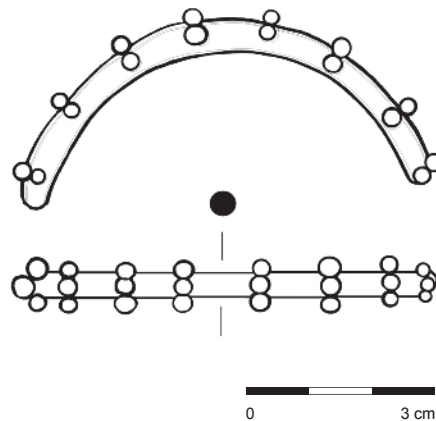
Dochovaná část bronzového tyčinkovitého náramku je zdobena po obvodu trojicemi kuličkovitých nálitků, umístěných ve vzdálenosti přibližně 10 mm od sebe. Délka číní maximálně 67 mm, vnitřní průměr artefaktu bez nálitků dosahuje 55 mm a průměr tyčinky je 5 mm (obr. 14). Podobné kruhové šperky známe například z moravských pohřebišť v Hruškách a Mořicích, které jsou datovány do stupňů LT B2–C1 (srov. Čižmářová 2013, 19, 126, tab. 19: 7; Čižmář et al. 2021, 149, obr. 7: 9). Výše popsaný bronzový náramek v současné době představuje jediný nález z této polohy. Zároveň rozšiřuje počet dosud podchycečných keltských lokalit na katastru Náměště na Hané (srov. Šmíd 2022, 65–69) a přispívá tak k lepšímu poznání osídlení této části Olomoucka v mladší době železné.

Literatura

Čižmář, I., Čižmářová, H., Popelka, M. 2021: Nově objevené pohřebiště z doby laténské v Mořicích (okr. Prostějov). *Acta Musei Moraviae, Scientiae sociales* CVI, 139–154.

Čižmářová, J. 2013: *Keltská pohřebiště na Moravě. Okresy Blansko a Vyškov*. Brno: Moravské zemské muzeum.

Šmíd, M. 2022: Pravěk a středověké osídlení. In: D. Papajík, M. Šmíd (eds.): *Dějiny Náměště na Hané*. Náměšť na Hané: Locus, 19–115.

Obr. 14. Náměšť na Hané. Bronzový náramek s nálitky. Kresba L. Hlubek.

Fig. 14. Náměšť na Hané. Bronze bracelet. Drawing by L. Hlubek.

Summary

In 2023, the Regional Museum in Olomouc obtained a part of a bronze bracelet from the Late Iron Age (Fig. 14), which was found by a metal detectorist in ‘U Spravedlnosti’ field (Náměšť na Hané cadastral area, Olomouc District). The artefact can be dated to the LT B2–C1 stages.

Lukáš Hlubek, Tomáš Přidal

Palonín (okr. Šumperk)

„Příčky“, „Mokřinka“, parc. č. 384/2.

Doba laténská. Nález v druhotné poloze, ojedinělé artefakty, neurčený areál. Povrchový sběr. Záchraný výzkum. Uložení nálezu: Archeologické centrum Olomouc, p. o., příř. č. 20/2023-102-1 – 20/2023-102-25.

Lokalizace: Nepublikováno z důvodu ochrany lokality

Během archeologického dohledu na trase výstavby VTL plynovodu, v katastrech obcí Palonín a Červená Lhota, byl v dubnu 2023 proveden povrchový sběr spolu s detektorovou prospekcií.